

آن‌ها (دشمنان) غافل‌اند از اینکه این ابزارها می‌توانند مورد استفاده ما هم قرار بگیرد. یعنی وقتی اینترنت بوجود آمد، یک ابزار اختصاصی نبود؛ ما هم می‌توانیم از آن استفاده بکنیم؛ یعنی یک راه دو طرفه است. اگر دشمن می‌تواند از علوم ارتباطات و از پیشرفت‌ها و تازه‌های علمی این رشته استفاده کند، ما هم می‌توانیم استفاده کنیم. ما هم باید دنبالش برویم تا استفاده کنیم. چه مانعی دارد؟ از همان شیوه‌هایی که ضلالت منتشر می‌کنند، می‌شود ما استفاده کنیم و هدایت را منتشر کنیم. استعداد ما در استفاده از ابزارها، استعداد بالایی است ... باید از این‌گونه ابزارها استفاده کرد تا هر چه ممکن است دایره اثر گذاری خود را وسیع‌تر کنیم.

بیانات مقام معظم رهبری (مجله فکه - شماره ۲۹ - خرداد ۱۳۸۱)

کتاب کار اینترنت

نام اثر: کتاب کار اینترنت

گروه مولفین: سید حسن پور حسینیان، سابعه ریاحی فر، بهجت شریعتی

همکاران هسته تالیف: مریم نوروزی، حکیمه عباسی، طاهره عباسی، فاطمه عباس نژاد

مدیر پروژه: حامد امامی، امیر شخص سلیم

کارشناس ناظر: استاد سیدمحمد علی حسینی، سیدمهدی عابدیان، محمدرضا سلطان پور، احمد پیروی

ویراستاری: طاهره عباسی

صفحه آرایی: سیدحسن موسوی

طرح جلد: رضانبی زاده

تایپ و نمونه خوانی: زهرا رضوانی فرد

کاریکاتور و انتخاب عکس: طیبه انصاری، سعیده ذاکری

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۰

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸/۶۰۰/۶۶۰۷/۱۲/۲

قیمت: ۲۸۰۰ تومان

مشهد. انتهای بلوار هفت تیر. پارک لاله. فرهنگسرای فن آوری و رسانه. تلفن: ۴-۸۶۶۵۸۳۱ پیامک: ۳۰۰۰۵۳۱۰

سایت: www.masjed-ma.ir پست الکترونیکی: rasaneh.f@gmail.com

تقدیم به :

غباری که خاک پای مهدی (ع) را زیارت کرده است

فهرست

۷	پیشگفتار
۹	مقدمه
	فصل اول: اینترنت
۱۲	تعریف
۱۲	تاریخچه
۱۳	ویژگی و کارکرد
۱۴	سرورها
۱۶	آسیب‌ها
۱۷	راهکارها
۱۸	وب
۱۹	موتورهای جستجو
۲۰	ویژگی‌های گوگل
۲۱	راهنمایی‌هایی برای تصحیح جستجو
۲۱	فهرست گوگل
۲۲	آشنایی با فهرست راهنمای یاهو
	فصل دوم: پست الکترونیکی
۲۵	تعریف ایمیل
۲۶	تاریخچه
۲۷	کاربردها
۲۷	فواید
۲۸	روش ساخت ایمیل
۲۹	آسیب‌های احتمالی
۳۱	تعریف چت
۳۱	تاریخچه چت
۳۲	تعریف چت‌روم
۳۲	انواع چت
۳۳	ویژگی‌های چت‌روم
۳۴	فواید چت
۳۵	آسیب‌های احتمالی چت
۳۷	راهکارها
۴۰	منابع

فرهنگسرای
فناوری
ورسائه

با تشکر از:

آقای دکتر عصارنیا، مدیر محترم سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری مشهد

آقای حامد امامی، مدیر محترم فرهنگسرای فناوری و رسانه

مجتمع فرهنگی انتشاراتی کتاب پردازان

انجمن بهره‌وری، گروه سفیران فرهنگ و اندیشه و خانواده‌های محترم‌شان که با صبر و بردباری ما را

همراهی نمودند.

پیشگفتار

در مجموعه دگرگونی‌های اجتماعی قرن اخیر، گرایش شدید به آموزش و پرورش، تقریباً فراگیر و جهانی شده است. در جامعه امروز، همه ملت‌ها به مساله تربیت توجه زیادی دارند و آموزش و پرورش نسبت به دیگر فعالیت‌های اجتماعی در مقیاس جهانی از اولویت خاصی برخوردار است. از آنجایی که آموزش و پرورش می‌تواند منشأ تغییرات اجتماعی باشد، لذا از این سازمان انتظار می‌رود که جامعه را در نیل به پیشرفت یاری رساند.

فناوری اطلاعات و نسل جدید رسانه‌های ارتباط جمعی، وجه تمایز بنیادین عصر ما با دوران گذشته است. آن‌چه که امروز تحت عنوان شکاف یا فاصله بین کشورها، مناطق، ملت‌ها، طبقات، اقشار و افراد مطرح است، در تحلیل نهایی بیش از هر عامل دیگر با شکاف دیجیتال تناسب مستقیم دارد. در این میان، میزان توسعه و کاربرد این فناوری‌های نوین در امر آموزش، مهم‌ترین شاخص پیشرفت به‌شمار می‌رود.

هم‌چنین دقت در محتوای کتاب‌های درسی، که شالوده فکری کودک و نوجوان و جوان را پایه‌ریزی می‌کند، برنامه‌ریزی آموزشی و داشتن طرحی جامع برای اوقات فراغت نوجوانان و جوانان، از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر است.

نتیجه یک پژوهش ۱۶ ساله بر روی ۲۰۰ کودک توسط دانشگاه آریزونا، آمریکا نشان می‌دهد کودکانی که پس از پایان وقت مدرسه به‌طور منظم به ورزش و یا دیگر فعالیت‌های فوق برنامه می‌پردازند در مقایسه با کودکانی که صرفاً به درس و مشق می‌پردازند، از وضعیت درسی بهتر و موفقیت بیشتری برخوردارند. نتیجه این پژوهش هم‌چنین بیان‌گر این نکته است که فعالیت‌های فوق برنامه دانش‌آموزان، ارزشی بیش از پر کردن اوقات فراغت پس از مدرسه داشته و به آنها می‌آموزد تا در زندگی آینده خود، با یافتن مشاغل مناسب به موفقیت بیشتری دست یابند. پژوهشگران این طرح دریافته‌اند که نوع و میزان فعالیت‌های فوق برنامه در شکل‌گیری یک زندگی سالم، شخصیت هر فرد و رشد پاینده او تاثیر بسزایی دارد.

اما مساله این‌جاست که بسیاری از نوجوانان و جوانان برای پر کردن اوقات فراغت خود به سراغ ابزارهای رسانه‌ای مختلف اعم از تلویزیون، اینترنت، موبایل و... می‌روند. این رسانه‌ها دست‌مایه مناسبی هستند که کشورهای

غربی به شکلی ماهرانه و غیرمستقیم از آن بهره برده‌اند و بسیاری از خرده فرهنگ‌ها، نمادها، هنجارها، ارزش‌ها و باورهای خود را از این طریق به سایر ملت‌ها به‌ویژه کشورهای در حال توسعه و جهان سوم انتقال داده‌اند. با توجه به مسائل و چالش‌های فراوانی که در این باره وجود دارد، رفتار حکیمانه ایجاب می‌کند که بهترین و کارآمدترین استراتژی ممکن را اتخاذ کنیم و آماده‌ی رویارویی با هرگونه مسأله‌ای باشیم.

در این راستا بهره‌وری فردی زمینه‌ی پیدا کردن جهتی مناسب در راستای تسلط بر خود و استفاده‌ی بهینه از استعدادها، امکانات، فرصت‌ها و سرمایه‌ی عظیم عمر را مهیا می‌سازد.

بهره‌وری رسانه‌ای نیز با هدف هوشیار کردن، اختیاربخشی، آزادسازی مخاطب و کم کردن تاثیرات منفی رسانه‌ها، به تحلیل و درک صحیح پیام‌های رسانه‌ای و بالا رفتن سطح آگاهی آنها کمک شایانی می‌کند. چرا که یک فرد فعال و باسواد می‌تواند در ایجاد تغییر اجتماعی مثبت فعالیت کند و عکس‌العمل خود را در برابر رسانه‌ها اعلام نماید و فقط، بیننده‌ی صرف نباشد.

در این رهگذر، گروه فرهنگی آموزشی سفیران فرهنگ و اندیشه (سفا) با هدف ارتقاء سطح دانش و بینش عمومی، با پشتیبانی همه‌جانبه‌ی سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری مشهد و فرهنگسرای رسانه و بهره‌مندی از نظرات اساتید و کارشناسان خبره در امر آموزش، برای اولین بار در کشور کتاب‌کارهایی ویژه با محوریت بهره‌وری فردی و بهره‌وری رسانه‌ای تدوین و تولید نموده است.

باشد که رضایت حضرت حق را جلب کند و مشهمول عنایات ویژه بقیة الله الاعظم (روحی و ارواحنا له الفدا) قرار گیرد. برخی از ویژگی‌ها و امتیازات کتاب‌کارها:

۱. کمک به تبدیل فضاهای آموزشی به محیط‌های کاملاً کارگاهی
۲. محتوای آسان، جذاب و کاربردی
۳. استفاده از شیوه‌های نوین و کاربردی آموزش اعم از: بحث آزاد، گفت‌وگو دو سویه، جست‌وجوگری و...
۴. استفاده از تصاویر جذاب و موضوعی
۵. استفاده از ادبیات داستانی
۶. ایجاد مشارکت آفرینی حداکثری در مخاطب
۷. ایجاد نگاه تحقیقی و تحلیلی در مخاطب
۸. پرورش فکر و خلاقیت‌های ذهنی
۹. فراهم آوردن زمینه‌های رشد اجتماعی
۱۰. تمرین کار گروهی و تیمی
۱۱. تقویت مهارت تفکر نقاد
۱۲. تقویت مهارت ابراز وجود
۱۳. تقویت مهارت همدلی و همفکری
۱۴. تقویت مهارت حل مسأله و تصمیم‌گیری
۱۵. تقویت اعتماد به نفس در مخاطب

مقدمه

امروزه اینترنت جایگاهی مهم در تعاملات زندگی روزمره پیدا کرده است. رد و بدل اطلاعات و انجام بسیاری از کارها از طریق اینترنت به ثمر می‌رسد. از طرفی ابزار بسیار موثری برای بهبود کیفیت و سرعت تحقیق و مطالعه محسوب می‌شود. به همین خاطر استفاده درست و بهینه از آن می‌تواند کارهای ما را بسیار سرعت ببخشد. خوشبختانه هر روز شاهد آن هستیم که در کشور ما بر تعداد کاربران اینترنت افزوده شده و این پیشرفت جدید قرن بیست و یکم، جای خود را در سطح جامعه به طور جدی باز کرده است. همیشه کنار مزایا و محاسن هر پیشرفت، دغدغه‌هایی همراه بوده است که بیشتر به آشنا نبودن فرد در استفاده صحیح از آن ابزار نوین بر می‌گردد.

آمار نشان می‌دهد که درصد قابل توجهی از کاربران عزیز، از حداکثر کیفیت اینترنت استفاده نمی‌کنند. اگر چه با ظهور اینترنت خدمات بی‌شائبه‌ای به مردم سراسر دنیا ارائه شده اما این دغدغه و نگرانی هم بوده که با حضور سایت‌های نامناسب در اینترنت بسیاری از کاربران اینترنت به وقت‌گذرانی‌های بی‌هدف می‌پردازند.

آری می‌توان گفت اینترنت جزء لاینفک هزاره سوم است. اما سؤال این است که در واقع اینترنت چیست؟ با چه هدفی به وجود آمده است؟ چه فرصت‌ها و چه تهدیدهایی را به همراه دارد؟ چه امکاناتی دارد؟ و... در این کتاب سعی کردیم به تعریف اینترنت، کاربردها، امکانات و آسیب‌های احتمالی آن، با بیان داستان‌هایی کوتاه پردازیم. برای فهم بیشتر مطالب تمرین‌هایی در لابلای داستان‌ها بکار برده شده است.

فصل اول

هر وقت اسم اینترنت رو می‌شنیدم احساس وحشت می‌کردم. فکر می‌کردم با یه نیروی عظیم و غول‌پیکر روبه‌رو هستم یه نیرویی که اگه باهاش رو در رو بشم، مغلوب می‌شم. اما دنیا روز به روز بیشتر به سمت اینترنت پیش می‌ره و کارهای ما آدما بیش از پیش به اینترنت وابسته می‌شه به طوری که حتی اگر نخوایم ناچاریم خیلی از کارامون رو با اینترنت انجام بدیم.

دنیا ی عجیبیه! مگه نه؟!

تکنولوژی پیشرفت می‌کنه و چه بخوای چه نخوای تو رو با خودش می‌بره...! می‌بره به جایی که انتهای اون معلوم نیست!

بله دوستان!

داستان از جایی شروع شد که برادر کوچکترم که کلاس پنجم دبستان بود، یه روز با عجله از مدرسه به خونه اومد کیف و کتابش رو گوشه‌ای انداخت و به سرعت رفت پای کامپیوتر. من هم چون کسی خونه نبود حس خواهر بزرگتری بهم دست داد و با قیافه‌ای جدی رفتم بالا سرش و گفتم: علیک سلام. هنوز از راه نرسیده پای کامپیوتر چی کار می‌کنی؟ علی گفت: سلام زهره آخه معلم ورزشمون گفته درباره ورزش‌های روی یخ تو اینترنت جست‌وجو کنید و قوانین بازی رو برام بیارید.

یه لحظه جا خوردم، با خودم گفتم: بچه پنجم دبستان رو چی به اینترنت؟! و چون احساس کردم تو این زمینه اطلاعاتم از اون بیشتره کنارش نشستم و گفتم: اصلا معنای چیزی رو که می‌خوای ازش استفاده کنی می‌دونی؟ علی مشغول فکر کردن بود که صدای زنگ تلفن اومد. به کاغذ و قلمی که کنار دستش بود اشاره کردم و گفتم: تعریف رو بنویس تا من برگردم.

○ اینترنت یعنی؟

نوشته‌های علی رو که خوندم، گفتم: ببین علی جان! اینترنت مثله یه بزرگراه ارتباطیه که اطلاعات متنی و نوشتاری مثل: کتاب، مقاله، فرهنگ نامه و...، اطلاعات دیداری و شنیداری مثل: فیلم، سخنرانی، عکس، بازی و...، خدمات مختلف دیگه مثل: امکان مکاتبه و مکالمه مستقیم و غیرمستقیم، تجارت، آموزش، تفریح و... رو در اختیار کار بر قرار می ده. بنابر این اینترنت یه بانک اطلاعات جهانیه.

علی که تا اون لحظه خوب به حرف های من گوش می داد پرسید: اینترنت رو کی اختراع کرده؟ از حرفش خنده ام گرفت، گفتم: اینترنت یه وسیله ی قابل لمس خارجی نیست که کسی اونو اختراع کرده باشه بلکه افراد مختلفی در تشکیل اینترنت سهم داشتن. می خوای با هم برای تمرین (تاریخچه اینترنت) رو جست و جو کنیم؟

علی با خوشحالی سرش رو به علامت تأیید تکون داد. از جست و جوی ما این نتایج به دست اومد.

در اوایل دهه ۶۰ میلادی شوروی سابق موشکی به نام اسپوتنیک به فضا می فرسته و نشون می ده دارای قدرتیست که می تونه شبکه های ارتباطی آمریکا رو با موشک های دوربرد خود از بین بیره.

آمریکایی ها هم در پاسخ به این اقدام روس ها، مؤسسه پروژه های تحقیقی پیشرفته «آرپا» رو به وجود آوردن. هدف از تأسیس چنین پژوهش و آزمایش هایی پیدا کردن روشی بود که بشه از طریق خط های تلفنی، کامپیوترها رو به هم مرتبط کرد طوری که برای چند کار بتونن از یه خط ارتباطی مشترک استفاده کنن. در اصل شبکه ای درست کنن که در اون اطلاعات به صورت اتوماتیک بین مبدأ و مقصد حتی در صورت از بین رفتن بخشی از مسیرها جابه جا و منتقل بشن. در اصل، هدف آرپا ایجاد یک شبکه اینترنتی نبود و فقط یه اقدام احتیاطی در مقابله با حمله احتمالی موشک های اتمی دوربرد روسیه بود.

هر چند بیشتر دانش امروزی ما در باره شبکه به طور مستقیم از طرح آرپا نت گرفته شده است.

آقای «باران» یکی از بهترین افرادیست که در تشکیل اینترنت سهم داشته.

بعد از اتمام جست و جو علی پرسید: اینترنت چه ویژگی ها و کارکردهایی داره؟

○ دوستای خوبم! می تونید جواب سوال علی رو بدید؟

- ۱ - - ۲ -
- ۳ - - ۴ -

●●● ویژگی‌ها و کارکردهای اینترنت:

۱. تولید اطلاعات
۲. سازماندهی اطلاعات
۳. اطلاع‌رسانی منحصر به فرد
۴. روزآمدی اطلاعات
۵. رایگان و آسان بودن اطلاعات

راستی فکر می‌کنی اینترنت غیر از جست‌وجو، دیگه چه کاربردهایی داره؟
 علی گفت: مگه کاربرد دیگه هم داره؟ در حالی که از جام بلند می‌شدم گفتم: معلومه که داره!
 بگرد و پیداش کن...!
 علی رو تنها گذاشتم تا بیشتر فکر کنه! وقتی اومدم برای شام صدایش کنم، دیدم سرش رو گذاشته رو میز.
 انگار خوابش برده بود. چشمم به برگه کنار دستش افتاد که چند تا از کاربردهای اینترنت روی اون نوشته شده بود.

○ راستی! تو هم می‌تونی امتحان کنی...! چند تا از کاربردهای اینترنت رو بنویس.

۱ -	۲ -
۳ -	۴ -

کاغذ رو برداشتم و این طوری نوشته‌های علی رو کامل کردم.
به طور کلی محیط مجازی اینترنت رو می‌توان به بخش‌های زیر تقسیم کرد:

۱. شبکه جهانی وب
۲. گروه‌های خبری
۳. فهرست‌های پستی
۴. فضای تبادل فایل‌ها
۵. سرویس گفتگو

روز بعد من کلاس نداشتم و تو خونه بودم. از بی‌حوصلگی تلویزیون رو روشن کردم و بعد از عوض کردن چند کانال، شبکه‌ی آموزش رو زدم. داشت درباره اینترنت صحبت می‌کرد. گفتم: آ..... چه جالب! کاش علی هم الان خونه بود و این برنامه رو می‌دید. موضوع برنامه، سرویس‌های اینترنت (مرورگرها) بود.

○ شما می‌دونید سرور اینترنتی چیه؟

.....

سرورهای اینترنتی یا مرورگرها نرم افزارهای استفاده از سرویس وب هستن.

○ فکر می‌کنید بتونید چند تا مرورگر اینترنتی رو نام ببرید؟

۱ - اینترنت اکسپلورر ۲ -

۳ - ۴ -

○ اگه گفتین پر استفاده ترین مرورگر اسمش چیه؟

.....

آفرین دوست من! معلومه اطلاعاتت تو این زمینه خیلی زیاده!

●●● انواع سرورهای اینترنت:

- اپرا: یه مرورگر رایگان و متن بسته وب و نرم افزار اینترنتیه که برای کاربردهای عمومی اینترنت مثل: نمایش وب سایت‌ها، ارسال و دریافت نامه الکترونیکی، مدیریت ارتباطات، گفتگوی آن لاین و... استفاده می‌شه.
- اینترنت اکسپلورر: پر استفاده ترین مرورگر بین کاربران اینترنته.
- سافاری: مرورگری از شرکت اپل. با ظاهری ساده و آسون و امکانات پیشرفته و امنیت قابل قبول داره.
- فایرفاکس موزیلا: دومین مرورگر پر طرفدار جهانی بعد از اینترنت اکسپلورر با متن باز هست.
- گوگل کروم: یه مرورگر وب آزاد و رایگانه که توسط شرکت گوگل عرضه شده.

کنار تلویزیون خوابم برده بود که با صدای زنگ علی از خواب پریدم. وقتی وارد خونه شد با هیجان خاصی گفت: سلام زهره دوستم می‌گه هر کی با اینترنت کار کنه معتاد می‌شه! راست می‌گه؟
 بالبخندی جواب سلامش رو دادم و گفتم: هر کی با اینترنت زیاد کار کنه معتاد می‌شه علی جون.
 تازه...! اینترنت دیگه هم داره. علی مشتاقانه منتظر شنیدن بود که گفتم: اول لباسای مدرستو در بیار و یه استراحتی بکن تا بعداً درباره اش صحبت کنیم.

○ دوستای من! اگه بخواین شما هم می‌تونید اطلاعات علی‌رود درباره‌ی خطرات اینترنت کامل کنین.

- ۱ - ۲ -
- ۳ - ۴ -

به‌طور کلی آسیب‌های اینترنتی شامل آسیب‌های امنیتی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فردی، جسمی و... می‌شن که عبارت‌اند از:

۱. انواع سوء استفاده‌های اینترنتی (مالی و آب‌رویی و...)
۲. هویت نامشخص در اینترنت
۳. بحران هویت
۴. فرار از واقعیت و دنیای واقعی
۵. جرات و جسارت ارتکاب جرم به‌خاطر ناشناخته بودن در محیط
۶. مصنوعی شدن ارتباطات و از بین رفتن روابط صحیح اجتماعی
۷. تضعیف نهاد خانواده و صلۀ رحم
۸. تشویق رابطه جنسی نامشروع
۹. مختل شدن فعالیت‌های روزمره
۱۰. رها کردن شغل و گرایش به بیکاری
۱۱. افسردگی و انزوای اجتماعی
۱۲. ایجاد نگرانی و استرس‌های روحی
۱۳. کم‌خوابی و ضعف بینایی
۱۴. صرف زمان بسیار کوتاه برای وعده‌های غذایی
۱۵. عوارض عضلانی و دردهای مفصلی
۱۶. اثرات مضر گازهای رایانه‌ای
۱۷. مشکلات پوستی

نگرانی عجیبی تو چهره‌ی علی می‌دیدم. پرسید: یعنی هیچ راهی نیست برای این که بتونیم با این خطرات مبارزه کنیم یا حداقل کمترش کنیم!؟

گفتم اگه خیلی دوست داری به این معتادای اینترنت کمک کنی بهتره راه‌هایی رو که به ذهنت می‌رسه تو کاغذ بنویسی.
 علی در حالی که با خوشحالی قلم و کاغذش رو برمی‌داشت گفت: به شرطی که بعدش کمک کنی تا تحقیق ورزشم رو کامل کنم! خندیدم و گفتم: ای ناغلا حالا دیگه برای من شرط می‌ذاری؟! باشه کمکت می‌کنم.

○ دوستای باهوشم! به علی کمک کنید چند تا راهکار برای خطرات اینترنت بنویسه.

- ۱.
- ۲.
- ۳.
- ۴.

●●● راهکارهای مبارزه با آسیب‌های اینترنت:

۱. تحکیم ارتباط دوستانه با نوجوانان
۲. قرار دادن رایانه در فضای عمومی
۳. آگاه‌سازی در باره فایده‌ها و آسیب‌های بالقوه در اینترنت
۴. کمک به استفاده آگاهانه از اینترنت

چند روز بعد تولد علی بود هدیه‌ای رو که براش خریده بودم، به سرعت باز کرد. کلی ذوق زد. یه کتاب داستان بود به اسم (کما). بعد از چند ساعت علی به اتاقش رفت و شروع کرد به خواندن کتاب:
 (از خوشحالی در پوست خودم نمی‌گنجیدم. خدایا شکر... بعد ۲۰ سال دخترم رو بهم برگردوندی. بیست سال پیش دخترم، مریم، در اثر یه تصادف تو کما رفت. مادرش بعد از سه سال از دنیا رفت و من مجبور بودم توی خونه ازش نگهداری کنم چون بیمارستان دیگه نمی‌تونست بیشتر از این نگهش داره. مریم بعد از به هوش اومدنش، درست مثل بچه‌ها شده بود. دائم از من سوال می‌کرد. اما خب باید بهش

حق می‌دادم تو این ۲۰ سال خیلی چیزها تغییر کرده بود.

یه روز صبح بعد از خوردن صبحانه به مریم گفتم: بابا جان من می‌خوام از اینترنت چندتا مطلب رو جست‌وجو کنم. مریم با تعجب پرسید: چی چی نت...؟ تازه یادم اومد که باید برایش توضیح بدم. بعد از این که توضیحاتم تموم شد، گفتم: بیا با هم بریم اتاق من تا بیشتر باهش آشنا بشی.

وقتی موقع جست‌وجو روی کلمهٔ وب کلیک کردم با انگشت به اون اشاره کرد که درباره اش بپرسه. منظورش رو فهمیدم و گفتم:

(شبکهٔ وب مهم‌ترین بخش اینترنته که روز به روز با افزوده شدن انواع سایت‌های علمی، دانشگاهی، پژوهشی، خبری، اقتصادی و توریستی به اهمیت اون افزوده شده. اصلاً برای هر نوع نیاز اطلاعاتی که فکرش رو بکنی توی وب منبع‌هایی وجود داره. مهم اینه که بتونی منابع دلخواهت رو از بین هزاران سایت مشابه پیدا کنی.)
مریم پرسید: چه راه‌هایی برای جست‌وجو در وب وجود داره؟
گفتم:

۱. اگه نشونی سایت مورد نظر رو داشته باشی تو قسمت نشانی‌ها در نوار بالای صفحه آدرس سایت رو تایپ می‌کنی.
۲. اگه آدرس اینترنتی خاصی رو در نظر نداری برای جست‌وجوی اطلاعات مناسب‌ترین راه اینه که از موتورهای جست‌وجو استفاده کنی.

قبل از این که مریم سوال کنه، پرسیدم: می‌توننی حدس بزنی موتور جست‌وجو به چی می‌گن؟ مریم

کمی فکر کرد بعد با خنده گفت: من فقط یاد پیک موتوری می‌افتم. خندیدم و گفتم: (موتورهای جست‌وجو یا پیمایشگر به طور عمومی به برنامه‌ای گفته می‌شود که کلمه‌های کلیدی رو توی یک سند یا بانک اطلاعاتی جست‌وجو می‌کنه و تو اینترنت به برنامه‌ای گفته می‌شود که کلمه‌های کلیدی موجود تو فایل‌ها و سندهای وب جهانی، گروه‌های خبری و... رو جست‌وجو می‌کنه)

○ دوستای من فکر می‌کنید، بتونید چند تا از موتورهای جست‌وجو رو نام ببرید؟

- ۱ -
 ۲ -
 ۳ -
 ۴ -
 ۵ -
 ۶ -

بعد به مریم گفتم: مریم جان من دیگه کم کم باید برم سر کار... داره دیرم می‌شه توی این کاغذ فهرستی از موتورهای جست‌وجو رو نوشتم وقت کردی یه سری بهشون بزنی خوشحال می‌شن. راستی یادم رفت بهت بگم ناهید یکی از دوستای قدیمیت قراره بیاد دیدنت....

●●● فهرستی مختصر از موتورهای جست‌وجو:

Yahoo - Opentext - Infoseek - Hotbot - Google - Excite - Altaviste

از بین انواع موتورهای جست‌وجو، سه موتور پر مراجعه‌تر هستن که عبارت‌اند از: یاهو، گوگل، آلتاویستا همین‌طور که مریم سرگرم جست‌وجو بود صدای زنگ در رو شنید. یهو از جا پرید و گفت: وای ناهیده... چقدر زود گذشت. اصلاً متوجه گذشت زمان نشدم.

با خوشحالی به استقبالش رفت. در رو باز کرد، جاخورد. فکر نمی‌کرد دوست دوران بچگی‌اش این قدر عوض شده باشه. ناهید بغلش کرد و گفت: سلام مریم جان. خوبی انشاء...؟

مریم تشکر کرد و گفت: خوش اومدی عزیزم.

ناهید وارد خونه شد، دید کامپیوتر روشنه، گفت: چی کار می‌کردی ناقله؟

مریم جواب داد: داشتیم از تکنولوژی جدید شما، اینترنت، سر در می‌آوردیم.

ناهدید خندید و گفت: خوبه، از بیکاری بهتره!

مریم گفت: ناهید جان اگه اشکالی نداره همین جا پای کامپیوتر بشینیم، آخه من...

گفت: میدونم کلی سوال داری. بابات گفته بود مواظب باشم، حالا می‌فهمم. باشه مشکلی نیست. من در خدمتم.

مریم دست نوشته باباش رو نشون داد و گفت: می‌خوام وارد یکی از موتورهای جست‌وجو بشم به

نظرت کدوم بهتره؟

ناهدید گفت: بهتره بریم محبوب‌ترین موتور جست‌وجو.

○ دوستای من، اگه گفتید محبوب‌ترین موتور جست‌وجو تو اینترنت چیه؟

.....

مریم پرسید: چی باعث شده که گوگل محبوب‌ترین موتور جست‌وجو بشه؟

○ فکر می‌کنم شما دوستای باهوش می‌دونید که چه ویژگی‌هایی گوگل رو ممتاز کرده؟

..... ۱.

..... ۲.

..... ۳.

..... ۴.

ناهدید گفت: گوگل محبوب‌ترین موتور جست‌وجوی اینترنتیه که نمایی نسبتاً بزرگ از سایت‌های

وب رو ارائه می‌کنه و یک بیلیون صفحه رو در بر می‌گیره، تو این موتور، جست‌وجو به ۵۰ زبون مختلف

امکان پذیره.

از ویژگی‌های گوگل اینه که:

۱. گوگل نظم رو به وب میاره.

۲. فقط صفحه‌هایی که محتوی موضوع شما هستن رو پیدا می‌کنه.

۳. نتیجه‌هایی رو ارائه می‌کنه که در خود موضوع جست‌وجو باشن.

۴. مکان موضوع‌های جست‌وجوی شما رو تو صفحه بر جسته می‌کنه.

۵. فقط محتوی نتایج جست‌وجوی شما نیست، بلکه این توانایی رو داره که نتیجه‌ها رو تو صفحه خودش

تجزیه و تحلیل کنه.

ناهدید گفت: مریم جان من برات نکته‌هایی رو راجع به شیوه‌های جست‌وجو می‌نویسم خیلی می‌تونه کمکت کنه.

○ دوستای خوبم، شما چه ترفندهایی برای جست‌وجوی بهتر بلدین؟

۱ -
۲ -

۳ -
۴ -

●●● راهنمایی‌هایی برای تصحیح جست‌جو:

اگه موقع جست‌وجو کلمه‌های بیشتری رو وارد کنیم، نتیجه‌ما صحیح‌تر و دقیق‌تر می‌شه.
منع کردن واژه‌ها: می‌تونن با گذاشتن علامت "-" جلوی کلمه از نتیجه‌اضافی جلوگیری کنن
 (نکته: باید قبل از علامت "-" یک فاصله بگذاری)
 می‌تونن با اضافه کردن علامت نقل قول " " یک عبارت یا اصطلاح رو نیز جست‌وجو کنن.
 (نکته: کلمه‌ها باید داخل علامت نقل قول دوپل باشند).

●●● استفاده از فهرست راهنمای گوگل directory.google.com

فهرست راهنما راه آسونی رو برای جست‌وجو فراهم می‌کنه، برای مثال اگه "سمند" رو جست‌وجو کنی می‌تونن با جست‌وجو تو رشته‌ادبیات شاهنامه، فقط صفحه‌های مربوط به "سمند" رو پیدا کنی و صفحه‌های مربوط به خودروی سمند و یا هر معنی دیگه سمند از جواب جست‌وجوها حذف می‌شه.
جست‌وجوی پیشرفته: بعضی وقتا می‌تونن با اضافه کردن واژه‌های بیشتر به واژه مورد پژوهش، نتیجه جست‌وجو رو محدودتر کنن. ولی گوگل ترفندهای مختلفی رو برای جست‌وجو داره که بهت اجازه میده:
 - جست‌وجو رو به صفحه‌های سایت خاصی محدود کنی.

- یا از سایت خاصی هیچ نتیجه‌ای رو دریافت نکنی.
- جست‌وجو رو به صفحه‌هایی که دارای زبان مشخصی هستن، محدود کنی.
- همهٔ صفحه‌هایی که متصل به صفحه وب هستن رو پیدا کنی.
- فرمت فایل خاصی رو جست‌وجو یا فرمت خاصی رو از جست‌وجو حذف کنی.
- تعداد نمایش نتایج در هر صفحه رو تنظیم کنی.
- بر اساس زمان به روز رسانی صفحات، زمان محدودی رو (سه ماه، شش ماه یا نه ماه) برای نتیجهٔ جست‌وجو تنظیم کنی.

ناهید توضیحاتی هم دربارهٔ سایت یاهو و جست‌وجو در اون داد و گفت: بهتره به سایت یاهو هم یه سری بزنی.

●●● آشنایی با فهرست راهنمای یاهو:

یاهو فهرست راهنمای وب هست. هر کسی با نیازی متفاوت به وب اینترنت مراجعه می‌کنه، می‌تونه جواب همه یا قسمتی از نیازهاشو در یاهو پیدا کنه.

امکانات مختلف برای شخصی سازی یاهو، باعث شده مردم استقبال و رضایت بیشتری به این سایت داشته باشن. سرویس‌های مختلف یاهو که توی صفحهٔ اولش دیده می‌شه عبارت است از:

۱. امکانات خرید

۲. جست‌وجو

۳. ارتباط

امکانات ارتباطی یاهو روزانه صدها میلیون نفر رو به هم ارتباط می‌دهد، پیغام رسان یاهو، گروه خبری یاهو، اتاق گفتگوی یاهو، پست الکترونیک یاهو، خدمات موبایل یاهو و صفحات وب شخصی از جمله این امکانات ارتباطی است.

در جست‌وجو نیز می‌تونی گزینه‌های شماره تلفن، پست الکترونیکی و... رو انتخاب کنی. وضعیت آب و هوا، اطلاع از بورس‌های مختلف جهان، فروشگاه بزرگ online یاهو، آگاهی از آخرین اخبار و رویدادها در سراسر جهان و خیلی چیزای دیگه جزو خدمات این سایت است.

دسترسی به تمام سرویس‌های یاهو که نیاز به ثبت نام و داشتن نام کاربری و کلمه عبور هست، تنها با به بار ثبت نام توی این سایت امکان پذیره.

نام کاربری و کلمه عبوری که توی این فرم انتخاب می‌کنی برای تمامی سرویس‌های یاهو مثل پست الکترونیکی، پیغام رسان، اتاق گفتگو، گروه‌های خبری و... معتبره.

صفحه جست‌وجوی یاهو دارای بخش‌های مختلفی چون اخبار، تازه‌های تجارت، آب و هوا، ورزش و... هست. اما چیزی رو که می‌خوای جست‌وجو کنی باید در کادر سفید رنگ مخصوص تایپ کنی، بعد روی گزینه SEARCH کلیک کنی.

پس از چند ثانیه فهرستی از سایت‌های احتمالی که می‌تونه مفید باشه همراه شرح مختصری از اون روی صفحه ظاهر می‌شه. با انتخاب هر کدام از سایت‌های مناسب، سایت روی صفحه فراخوانی می‌شه. البته این شیوه جست‌وجوی ساده بود اما برای جست‌وجوی پیشرفته باید روی صفحه اصلی گزینه advanced search رو انتخاب کنی. در این حالت صفحه دیگه‌ای که انواع شیوه‌های جست‌وجو رو داره، ظاهر می‌شه. هر کدام از این شیوه‌ها به تو در دقیق‌تر کردن جست‌وجو و محدود کردن آن کمک می‌کنه. نکته جالب در مورد یاهو اینه که می‌تونی جست‌وجو رو بر اساس ۱۶ رده موضوعی انجام بدی یا سایت‌ها رو بدون توجه به حوزه موضوعی اون‌ها بازیابی کنی.

(یاهو Yahoo بهترین موتور جست‌وجوی موضوعی به شیوه سلسله مراتبی یا درختیه.)
یاهو ۵۰۰ هزار سایت، صفحه یا مدرک موجود تو اینترنت رو در یک ساختار سلسله مراتبی موضوعی و جامع آماده بازیابی کرده. نتایج جست‌وجو در یاهو به صورت تقسیمات موضوعی و بر اساس نظم موضوع‌های کلی تر به موضوعات جزئی تر ارائه می‌شه.

وقتی توضیحات ناهید تموم شد، مریم که تا اون لحظه با دقت گوش می‌داد با تعجب پرسید: تو این همه اطلاعات رو از کجا آوردی؟ ناهید خندید و گفت: آخه من دانشجوی رشته کامپیوترم. اگه اجازه

بدی می‌خوام مرخص بشم چون کلاس دارم.
مریم: چی؟! حالا که فهمیدم دانشجوی کامپیوتری مگه می‌ذارم بری... هنوز کلی سؤال دارم. بعد
هم‌زمان با ناهید زدن زیر خنده.
موقع خداحافظی مریم خیلی از دوستش تشکر کرد و گفت: ممنون ناهید جان؛ اطلاعات خوب و
مفیدی در اختیارم گذاشتی. انشاء... که بتونم جبران کنم.

فصل دوم

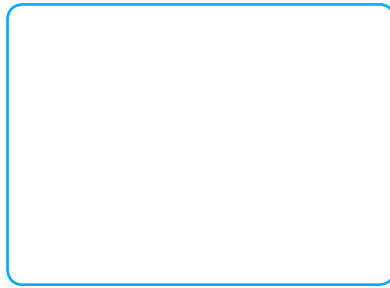
... تو دبیرستان هر وقت معلمی می‌گفت که تحقیقتون رو برام ایمیل کنید، خیلی حرص می‌گرفت؛ چون در اصل نمی‌دونستم ایمیل چیه و باهاش کار نکرده بودم، یا باید منت دوستایی رو که بلد بودن می‌کشیدم یا با هزار بدبختی از مامانم اجازه می‌گرفتم و می‌رفتم کافی نت. خلاصه... کلی معلم رو نفرین می‌کردم که چرا مثل آدم نمی‌گه برین تو کاغذ بنویسین و برام بیارین! راستش حاضر بودم صد صفحه تحقیق رو با دست بنویسم اما یک صفحه ایمیل نفرستم.

بچه‌ها شما چی می‌گید؟ حتما شما هم با من هم عقیده اید و الآن می‌گید دست رو دلم نذار که از دست این معلمای ایمیل دار، دلم خونه! این ایمیل چیه؟ می‌شه تو یه جمله تعریفش کرد؟ چه‌طوره با هم امتحان کنیم؟

○ ایمیل

یه روز که خانم رحمانی دبیر ادبیات گفت، تحقیق هاتون رو به ایمیلم ارسال کنید، بعضی از بچه‌ها اعتراض کردن که ما امکاناتش رو نداریم و از این جور حرفا... من که دلم خیلی پر بود یه دفعه گفتم: اصلا این ایمیل از کجا اومده؟! خانم رحمانی که انگار منتظر یه فرصت بود و موضوع تحقیق رو هم مشخص نکرده بود، لبخندی زد و گفت: سارا جان! بهتره موضوع تحقیق تو همین باشه و خودت بری ببینی ایمیل از کجا اومده. من که از حرفم پشیمون شده بودم ساکت روی نیمکت نشستم.

○ بچه‌ها اگه بخواین می‌تونین قیافه سارا رو تو این لحظه، در کادر زیر نقاشی کنید.

تو مسیر مدرسه تا خونه به این فکر می‌کردم که تحقیقم رو از کجا شروع کنم. با خودم گفتم برای شروع باید یه تعریفی از ایمیل توی ذهنم داشته باشم. پس فردای اون روز رفتم کتابخونه و بعد از زیر و رو کردن چند ساعته کتاب‌ها، اولین مطلب تحقیقم رو پیدا کردم: (ایمیل مخفف نامه الکترونیکی و یه نشونی پستی یا به اصطلاح آدرس پست الکترونیکیه که از طریق اون می‌تونیم با هر شخص، ارگان یا سازمانی به صورت الکترونیکی و از طریق شبکه جهانی اینترنت ارتباط پیدا کنیم، که در فارسی به اون رایانامه میگن؛ یعنی نامه‌ای که با رایانه فرستاده می‌شه). حالا می‌دونستم ایمیل چیه اما هر چی فکر می‌کردم، کنجکاو تر می‌شدم که بدونم این ایمیل رو کی اختراع کرده؟

○ راستی، شما می‌دونید اولین ایمیل در چه سالی فرستاده شد؟

(اگه ایمیل رو انتقال پیام به صورت الکترونیکی تعریف کنیم، باید در قرن گذشته با پیام‌های تلگرافی به وسیله سیم و انتقال به وسیله کد مورس از طریق راه‌های هوایی شروع شده باشه. شبکه تلکس وابسته به شبکه تلفن بود و دستگاه‌های تلکس می‌تونست با هر دستگاه تلکس دیگه‌ای در مقیاس جهانی تماس بگیره یا ارتباط برقرار کنه. در طول دهه ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۰ خیلی از شرکت‌ها که در حال استفاده از کامپیوترهای بزرگ و کوچک بودن، از امکانات ایمیل هم استفاده می‌کردن.) بنا بر این اولین پیام ایمیل توسط شرکت آرپانت در سال ۱۹۷۱ ارسال شد. اواخر سال ۱۹۷۰ و اوایل سال ۱۹۸۰ زمان رشد کامپیوترهای شخصی بود که در برگیرنده تکنولوژی جدید ایمیل هم بود.

برای ارسال پیام بین دو نفر لازم بود که این دو نفر، مشترک سیستم باشند. سیستم‌های اختصاصی، پیام‌ها رو از یه سیستم به سیستم دیگه نمی فرستاد یا برای تعداد کمی از این سیستم‌ها که این کارها رو انجام می داد قابل اعتماد نبود، و این دلیلی برای شکست احتمالی این سیستم‌ها شد. در همون زمان شرکت‌ها و طرفداران اون‌ها، سیستم تابلو اعلانات رو تنظیم کردن. بعد از مطالعه چند کتاب، کم کم با کاربردهای دیگه ایمیل آشنا شدم.

○ راستی شما می‌دونید ایمیل چه کاربردهایی داره؟ چند تا رو نام ببر.

- ۱ -
۲ -
۳ -
۴ -

بله دوست من، از طریق ایمیل همه افراد از هر کجای دنیا می‌تونن پیام‌ها و عکس‌ها و هر فایل دیگه‌ای رو ارسال کنن. اما با وجود این اطلاعات، هنوز به ضرورت ایمیل در جامعه امروز پی نبرده بودم. بنابراین تصمیم گرفتم سری به اینترنت بزنم و بقیه تحقیقم رو از طریق جست‌وجوی اینترنتی انجام بدم. دوستای من، مزیت جهانی بودن و دسترسی به صندوق پست الکترونیک و نبودن محدودیت زمانی در دستیابی و ارسال و دریافت نامه‌ها همچنین آنی بودن همین ارسال‌ها و دریافت‌ها، پست الکترونیکی رو به یه ضرورت مهم تبدیل کرده. در هنگام جست‌وجو درباره ضرورت ایمیل با فایده‌ها و خصوصیات اون هم آشنا شدم.

○ فکر می‌کنی ایمیل برای ما چه فایده‌هایی می‌تونه داشته باشه؟

- ۱ -
۲ -
۳ -
۴ -

دوست من در تکمیل جواب‌ها باید بگم که فایده‌های دیگه ایمیل عبارت است از:
- سهولت بیشتر برای دسترسی
- استفاده آسان

- توانایی کار برای محیط‌های مختلف بین سیستم‌ها
- دسترسی در سطح جهانی
- کم‌خرجی و قیمت ارزان
- شناخته شدن روزافزون و همگانی شدن
- مطابق با استانداردها
- سرعت بالا
- آفلاین بودن (نداشتن نیاز به حضورگیرنده در زمان دریافت پیام)
- جذابیت سرویس‌ها
- ویژگی‌های قابل رقابت مثل افزایش فضای ذخیره‌سازی، فیلترهای قدرتمند و...

کم‌کم داشت از ایمیل خوشم می‌اومد و از این که توفیق اجباری نصیبم شده بود که درباره اش تحقیق کنم، خوشحال بودم و حالا که فایده‌های اون رو فهمیده بودم دوست داشتم منم یه ایمیل داشته باشم. بنابراین به دنبال روش‌های ایجاد ایمیل رفتم.

○ به نظر تو از چه روش‌هایی می‌شه یه ایمیل ساخت؟

ایمیل رو می‌توان به دو روش ایجاد نمود:

۱. از طریق سایت‌هایی که ایمیل رایگان دارن، مثل یاهو و گوگل که مدیریت این ایمیل از طریق خود سایت امکان پذیره.
 ۲. ایجاد ایمیل‌های اختصاصی از سایت‌های اختصاصی.
- آدرس ایمیل از دو بخش تشکیل شده که با علامت "@" از هم جدا می‌شن. بخش اول نام انتخابی ما برای ایمیل یا همان username و بخش دوم نام سایتی هست که ایمیل در اون قرار داره. نشونی پست الکترونیکی به این صورت نوشته می‌شه:

www.safir14021@gmail.com

حروف کوچک و بزرگ در آدرس ایمیل بی‌تأثیره اما به‌طور معمول همهٔ حروف رو به صورت کوچک

می‌نویسن. در ضمن یادتون باشه که بین هیچ‌کدوم از حروف و بخش‌های آدرس ایمیل فاصله‌ای وجود نداره.

بعد از این که طرز ساخت ایمیل یا پست الکترونیک رو یاد گرفتم کامپیوتر رو روشن کردم تا به ایمیل برای خودم بسازم. در مسیر این تحقیق با فواید زیادی از ایمیل آشنا شدم اما موقع جست‌وجو به مسائلی برخوردیم که کمی منو نگران می‌کرد مثل کسایی که از ایمیل سوء استفاده‌های مالی، اخلاقی و... کرده بودند و فهمیدم که هر تکنولوژی همون قدر که فایده‌هایی برامون داره، می‌تونه ضررهایی هم داشته باشه؛ پس تصمیم گرفتم آخر تحقیقم بعضی از آسیب‌ها و خطرهای ایمیل رو اضافه کنم تا دوستانم با آگاهی بیشتری از اون استفاده کنن. شما چه طور؟ تا حالا موقع استفاده از ایمیل با خطری مواجه شدید؟

○ فکر می‌کنی ایمیل با این همه فایده چه خطرها و آسیب‌هایی می‌تونه برامون داشته باشه؟

- ۱ - - ۲ -
۳ - - ۴ -

و اما در تکمیل نکات شما باید بگم که:

الف. خطرهای استفاده از ایمیل رایگان

۱. نبودن امنیت (احتمال دسترسی به رمز عبور شما وجود داره)
۲. از بین رفتن حریم خصوصی (شما برای سرویس رایگانی که دریافت می‌کنید پولی نمی‌پردازید اما ارائه دهنده خدمات باید به گونه‌ای هزینه آن را جبران کند. یک راه به دست آوردن درآمد، فروش فضاهای خالی برای تبلیغات و راه دیگر فروش اطلاعات است.)
۳. قابل اعتماد نبودن (باید مطمئن بشید حساب کاربری شما هر وقت به اون احتیاج دارین در دسترسه.)

ب. خطر ویروس‌های ایمیل

استفاده از ایمیل راه ساده‌ای رو برای گسترش محتویات مضر، پیش روی هکرها قرار داده. هکرها به راحتی می‌تونن از حصار ایجاد شده توسط فایروال عبور کنن، چون فایروال محتویات ایمیل رو بررسی نمی‌کنه. علاوه بر اون از ایمیل برای نصب اسب‌های تروا استفاده می‌شه که به‌طور مشخص سازمان یا

سیستم شماره برای به دست آوردن اطلاعات محرمانه یا به دست‌گیری کنترل سرورتان، هدف می‌گیرن که به این ویروس‌ها (ویروس‌های جاسوسی) می‌گن.

ج. خطر نشت و فاش شدن اطلاعات

۱. کوتاهی کردن سازمان‌ها در آگاهی دادن به کارکنانشان با خطر دزدی داده‌های مهم شرکت.
۲. فرستادن اطلاعات حقوقی محرمانه توسط برخی از کارکنان به دلیل ناراحتی یا کینه‌توزی.
۳. درک نکردن ضربه‌ی مهلکی که به سازمان وارد می‌شود. برای نمونه (مقاله‌ای در مارس ۱۹۹۹ در Pcweek به تحقیقی اشاره کرد که طی آن از میان ۸۰۰ پرسنل مورد مطالعه ۲۱ تا ۳۱ درصد آن‌ها به ارسال اطلاعات محرمانه به افراد خارج شرکتشان اعتراف کرده‌اند).

د. خطر ایمیل‌های در بردارنده محتویات بدخواهانه یا اهانت آمیز

ایمیل‌های ارسالی توسط بعضی افراد که مطالب نژادپرستانه، امور جنسی یا سایر موضوعات ناخوشایند

داره، می‌تونه یک فرد یا خانواده رو از نقطه نظر قانونی آسیب پذیر کنه.

○ دوست من! حالا می‌خوام با کمک شما راه کارهایی برای این آسیب‌ها بنویسم تا بتونیم به کسانی که گرفتار شدن کمک کنیم.

- ۱ - ۲ -
۳ - ۴ -

همین طور که توی خونه مشغول تایپ تحقیقم بودم، مامان با گوشی تلفن اومد پیشم و گفت: دوست الهامه. بعد از سلام و احوالپرسی، الهام با نگرانی پرسید: سارا تو تحقیقت رو نوشتی؟ گفتم آره تقریباً... الهام با ناراحتی گفت: آخه من هنوز ننوشتم، اصلاً نمی‌دونم از کجا باید شروع کنم! گفتم نگران نباش الهام جان من کمکت می‌کنم. برای فردا تو کتابخونه باهاش قرار گذاشتم.

موضوع تحقیق الهام درباره چت بود. بهش گفتم بهتره اول چیزایی که فکر می‌کنی توی تحقیقت بهش نیاز داری رو بنویسی. الهام گفت: پس اول از همه باید بدونیم چت چیه؟ بهتره تعریفی رو که از چت تو ذهنمونه، بنویسیم:

○ چت یعنی

.....
.....

بله کاملاً درسته! «به ارتباط زنده دو یا چند نفر، از طریق کامپیوترهاشان به صورت نوشتاری، صوتی و در حالت پیشرفته‌تر تصویری، گپ یا چت می‌گن.»

گفتم: دوست دارم بدونم چت چه سالی متولد شده! الهام لبخندی زد و گفت: مگه می‌خوای برایش جشن تولد بگیری و بعد هر دو خندیدیم و رفتیم سراغ تاریخچه چت.

«تاریخچه چت به تاریخچه اینترنت برمی‌گردد. به خصوص در قسمت نرم‌افزاری از سال ۱۹۹۳ یعنی حدود ۱۰ سال قبل که وب سایت‌ها طراحی شد، امکانات جدیدی رو برای خودشون به وجود آوردن. یکی از همین نرم‌افزارها چت بود که همزمان با وب سایت‌ها رشد کرد. اولین باری که اینترنت وصل شد،

ارتباطها از طریق نوشتاری بین دو کامپیوتر بود و بعدها متوجه شدن که این ارتباط نوشتاری می‌تونه مزایای بیشتری هم داشته باشه؛ یعنی ارتباط خصوصی تر بین دو نفر. بنابراین اتاق‌های مجازی یا همون چت روم‌ها ایجاد شد که بدون حضور فیزیکی، خیلی از کارها رو از طریق نرم‌افزار نوشتاری انجام می‌دادن که بعدها صورت‌های مختلف چت به وجود اومد.»

الهام رو به من کرد و گفت: راستی تا حالا اسم چت روم به گوشت خورده؟ گفتم: آره ولی نمی‌دونم چیه؟ یعنی با چت فرق می‌کنه؟

○ به نظر شما فرق چت با چت روم چیه؟

.....

.....

در چت اتاق‌هایی وجود داره به نام اتاق گفت‌وگو که تو این اتاق‌ها افراد به صورت هماهنگ یا دو به دو با هم صحبت می‌کنن. تنها افراد خاصی می‌تونن از اون استفاده کنن و هر کسی بعد از انتخاب این اتاق‌های گفت‌وگو با کسایی که تو اون اتاق‌ها هستن صحبت می‌کنه و با استفاده از نرم‌افزارهای خاصی حتی با دوستای خودش هم شروع به صحبت می‌کنه.

الهام آروم گفت: من فکر می‌کردم اتاق چت به جایی می‌گن که اون جا چت می‌کنیم اما انگار اشتباه فکر می‌کردم! همین‌طور که داشتم کتابی رو ورق می‌زدم چشمم به تیتیری با نام (انواع چت) افتاد. گفتم چه جالب! الهام سرش رو بلند کرد و گفت چیزی پیدا کردی؟ گفتم: آره می‌دونستی چت هم انواع داره!؟

○ دوستای خوبم! می‌تونید انواع چت رو نام ببرید؟

.....

.....

.....

در حال حاضر به نوع از چت که خیلی مرسوم هم هست همون چت نوشتاری تو فضای خصوصی یه چت روم هست که می‌تونه بین دو یا چند نفر باشه و احتیاج به خطوط کم سرعتی داره. نوع دیگه، چت صداست؛ چون صدا به حافظه و حجم بیشتری نیاز داره، باید کیفیت خطوط بهتر باشه. نوع سوم چت ویدئویی است

که در سرویس‌های خدماتی می‌تونه خیلی کاربرد داشته باشه و نوع آخر چت دیداری یا همون تصویری. الهام که با دستی زیر چانه، ژست متفکرانه گرفته بود، گفت: اگه چت انواع داره، پس چت روم هم باید انواع داشته باشه! مگه نه؟ من هم سرم رو به علامت تأیید تکان دادم و گفتم: خوب در باره اون هم دنبال مطلب می‌گردیم. کار از محکم کاری عیب نمی‌کنه.

(به‌طور کلی اتاق‌های چت یا چت روم‌ها به دو نوع کنترل شده و آزاد تقسیم می‌شن. اتاق‌های آزاد اتاق‌هایی هستن که توی ورود و خروج و صحبت و نوشتن، بدون هیچ محدودیتی آزاد هستن. چت روم‌های کنترل شده، اتاق‌هایی هستن که توسط یک یا چند مدیر، اداره می‌شن و بعضی قوانینی دارن که گفت‌وگوها تو اون چهارچوب صورت می‌گیره و مدیرهای این اتاق‌ها امکاناتی مثل بستن ابزار نوشتن یا صحبت کردن افراد خاطی یا حتی اخراج اون‌ها از اتاق رو دارن.)

از الهام پرسیدم: خوب حالا که با انواع اتاق‌های گفت‌وگو آشنا شدی می‌تونی بگی این اتاق‌ها چه ویژگی‌هایی دارن؟

- ۱ - ۲ -
۳ - ۴ -

۱. **آزاد بودن:** بدون شک اولین ویژگی هر اتاق، فضای گفت‌وگوی اونه. در اکثر اتاق‌های گفت‌وگو اشخاص آزادن هرگونه بحث و گفت‌وگویی درباره مسایل مختلف بکنن.

۲. **امکان تغییر هویت:** شما در دنیای واقعی از زمان تولد، به هویت و نام و نشونی براتون تعریف می‌شه، با همون نام تو محیط خانواده رشد می‌کنید و وارد محیط اجتماعی شده و صاحب یه شخصیت اجتماعی می‌شید و با همون هویت ایفای نقش می‌کنین. اما تو دنیای مجازی و اتاق‌های چت شما می‌تونین با ساخت شناسه‌های مختلف و انتخاب اسم‌های مختلف در هر لحظه یه نقش متفاوتی داشته باشین و به دلخواه خودتون ایفای نقش کنین.

۳. **راحتی:** فارغ بودن از روابط پیچیده اداری، رسمی و غیر رسمی که تو محیط‌های اجتماعی وجود داره. تو این اتاق‌های گفت‌وگو، شخص می‌تونه با لباس راحتی خود روی مبلی تو خونه لم بده و جدیدترین بحث‌ها و گفت‌وگوها رو انجام بده. شاید تو دنیای واقعی نتونید به راحتی احساسات خودتون رو بروز بدید، اما تو دنیای چت ابراز عشق و علاقه به هم‌نوعان و ابراز تنفر و به‌طور کلی هر صحبت و عملی که در اجتماع انجام دادنش سخت به نظر می‌رسه، خیلی راحت!

به الهام گفتم: من برای تحقیقم از اینترنت هم استفاده کردم، اگه بخوای می تونی فردا خونه ما از اینترنت استفاده کنی. الهام با خوشحالی ازم تشکر کرد و گفت: سارا جان! تو دوست خیلی خوبی هستی.

صبح روز بعد، تایپ تحقیقم تموم شد. اونو به ایمیل خانم رحمانی ارسال کردم و طبق قرار منتظر الهام بودم. درست به موقع و رأس ساعت رسید. بعد از سلام و احوالپرسی بدون فوت وقت رفتیم سراغ اینترنت و از گوگل فایده‌های چت رو سرچ کردیم.

○ دوستای خوب! شما هم می تونید چند تا از فایده‌های چت رو بنویسید؟

- ۱ -
 ۲ -
 ۳ -
 ۴ -

حالا در ادامه فوایدی که شما نوشتید منم چند تای دیگه اضافه می کنم:

۱. دسترسی به گروه وسیعی از افراد در یک لحظه (به صورت آنلاین).
 ۲. هزینه کم تماس با دیگران حتی با نقاط خیلی دور دست جهان.
 ۳. امکان ارتباط نوشتاری با افراد متعدد به صورت همزمان.
 ۴. امکان ارسال و دریافت فایل، عکس، نامه و صرفه جویی در وقت.
- وقتی الهام مطالب رو خوند، گفتم: چه خوب! پس چرا با وجود این همه فایده بزرگ ترها می گن چت بده؟! بیا تأثیرات روحی و جسمی اون رو هم جست و جو کنیم. شروع کردم به تایپ عبارت مورد نظر. نتایج زیر ظاهر شد.

- وسیله ای برای ارتقای سلامت روانی

- ارتقای بهداشت روانی

- افزایش معنویت

- امید به حیات و کاهش بودجه سرانه‌ای که صرف اختلالات روانی می شه.

- اشتراک گذاری تجربیات

- وسیله‌ای برای بیان احساسات و تجربیات برای افراد افسرده

- افزایش اعتماد به نفس

الهام گفت: راست می‌گی سارا! چت که این همه تأثیرات مثبت تو روحیه‌مون می‌ذاره...! پس چرا می‌گن خوب نیست؟! گفتم کاری نداره، می‌زنیم (آسیب‌های چت) تا ببینیم نتیجه جست و جو چیه! شما چی فکر می‌کنید؟

○ به نظر شما چت چه آسیب‌هایی می‌تونه برامون داشته باشه؟! چند تا رو نام ببر.

- ۱ - ۲ -
۳ - ۴ -

چقدر خوبه که شما با آسیب‌های چت آشنا هستین، پس اجازه بدین مواردی رو که نوشتین کامل کنم: استفاده بیش از حد از چت‌های اینترنتی نامناسب می‌تونه منجر به اختلالات روانی درازمدت بشه؛ چون هر قدر فاصله بین دنیای واقعی و تخیلی بیشتر بشه، منجر به افسردگی و بروز اختلالات روانی در فرد می‌شه.

با توجه به این که بیشتر چت‌کننده‌ها، ما جوانای نا آشنا به واقعیت‌های اجتماعی هستیم، افراد سودجو و فرصت‌طلب که حضور گسترده‌ای در بعضی از چت روم‌ها دارن، منتظر فرصت هستن تا با اغفال جوانا اونارو به سمت بزهکاری بکشونن. داستان زیر نمونه کوچکی از این واقعیت تلخ است:

اخاذی از دختران با چت کردن

دختری جوان به دادسرای جرایم رایانه‌ای رفت و مدعی شد یکی از دوستان اینترنتی‌اش با تهدید انتشار تصاویر خصوصی‌اش از او اخاذی کرده است. دختر جوان به نام سارا در این باره به دادیار این دادسرا گفت: من از دوران نوجوانی به چت کردن علاقه زیادی داشتم و بیشتر اوقات فراغتم را در اینترنت می‌گذراندم. در این سال‌ها دوستان مجازی زیادی پیدا کردم که هیچ‌کدام از آنها را ندیدم و رابطه‌ام با آنها فقط از طریق چت در اینترنت بود. یکی از دوستانم جوانی به نام پویا بود که با او بیشتر از بقیه دوستانم چت می‌کردم. چند سال چت کردن ما را به دو دوست صمیمی تبدیل کرده و تقریباً او از تمام اسرار زندگی‌ام با خبر بود. حتی گاهی اوقات از طریق وب‌کم در ارتباط بودیم. پویا به من گفته بود در منطقه زعفرانیه تهران زندگی می‌کند و مدیر بازرگانی یک شرکت بزرگ تجاری است.

من هم به خاطر حرف‌های جذابی که می‌زد به دوستی‌ام با او ادامه دادم تا این که یک روز او چند تصویر خصوصی برایم فرستاد که مرا در وضعیت زشت و زنده‌ای نشان می‌داد. او که تا آن زمان بهترین دوست مجازی‌ام بود از من مبلغی پول خواست و گفت اگر خواسته‌اش را عملی نکنم تصاویر مرا منتشر و آب‌رو ریزی می‌کند. ابتدا فکر کردم پویا می‌خواهد با من شوخی کند اما وقتی دیدم تهدیدهایش جدی است مجبور شدم به حساب بانکی که اعلام کرده بود مقداری پول واریز کنم. فکر می‌کردم با این کار تهدیدهای پویا تمام می‌شود اما مدتی بعد در شرایطی که هنوز در شوک اخاذی اینترنتی او بودم دوباره از طریق چت روم پیامی برایم فرستاد و من را به انتشار تصاویر خصوصی‌ام تهدید کرد. نمی‌دانستم باید چه کار کنم اما چون از انتشار تصاویر خصوصی‌ام در اینترنت و آب‌رو ریزی می‌ترسیدم، باز هم به خواسته‌اش تن دادم و به حسابش پول واریز کردم. مدتی گذشت و وقتی فهمیدم اخاذی پویا همچنان ادامه دارد تصمیم گرفتم از او شکایت کنم.

با ثبت اظهارات شاکای، دادیار پرونده به افسران پلیس فتا دستور داد در این باره تحقیق کنند. با وجود این که باج‌گیر اینترنتی مدعی شده بود در تهران زندگی می‌کند و ساکن منطقه زعفرانیه است اما ردیابی‌های اینترنتی متخصصان ویژه پلیس نشان می‌داد او از خارج کشور با طعمه‌اش ارتباط برقرار می‌کند. از این رو تجسس‌ها با حساسیت بیشتری ادامه یافت تا این که کارآگاهان مکان دقیق سکونت متهم را در حومه شهر لندن شناسایی کردند.

در این میان، بررسی چند پرونده مشابه دیگر با موضوع اخاذی اینترنتی که شاکیان آنها دختران جوان بودند مأموران را به این ایرانی مقیم انگلیس رساند. اظهارات شاکیان که حدود ۳۰ نفر بودند نشان می‌داد جوان شیاد، دام وسیعی برای طعمه‌هایش گسترده و از این راه میلیون‌ها تومان به جیب می‌زند. یکی از شاکیان که بعد از این ماجرا دچار مشکلات روحی روانی حادی شده به مأموران گفت: من مدت‌ها قبل با پویا چت می‌کردم اما ماه‌ها بود که دیگر وارد اینترنت نشده بودم تا این که چند روز قبل پیامی از پویا دریافت کردم که من را به انتشار تصاویر خصوصی‌ام تهدید کرده بود. من به تازگی در رشته مهندسی صنایع فارغ‌التحصیل شده‌ام و یک خواستگار دارم اما وقتی این ماجرا برایم پیش آمد دچار مشکلات زیادی شدم و نمی‌دانم چه پاسخی به خواستگارم بدهم.

- بعضی از چت روم‌ها هستن که رعایت اصول اخلاقی رو ملزم نمی‌دونن. بنابراین افراد استفاده کننده از این چت روم‌ها دچار فسادهای اخلاقی و فکری می‌شن.

- زوج یابی اینترنتی هم که پدیده‌ای جدید و در حال گسترش هست و بعضی از جوون‌ها به منظور آشنایی

با همسر آینده‌شون وارد محیط چت می‌شن.

- بعضی از افراد هم به قصد تفریح و فریب دادن دیگران وارد محیط چت روم‌ها می‌شن و از دادن اطلاعات غلط و دست انداختن دیگران لذت می‌برن. به طوری که برخی افراد مسن، متأهل یا فقیر خود را جوان، مجرد و ثروتمند جا می‌زنن. بعضی از چت‌کننده‌ها گاهی هویت جنسی خودشون رو هم دگرگون می‌کنن.
- با استفاده غلط و ناآگاهانه، افراد زیادی اطلاعات شخصی خودشون رو از دست می‌دن و باعث آبروریزی خود می‌شن.

- ضایع شدن پول و عمر فرد در این راه

- ایجاد مشکلات سیاسی و اجتماعی برای خود

- ایجاد پریشانی‌های فکری و عقیدتی و اخلاقی

بعد از این که آسیب‌های چت رو خوندم، الهام گفت: ای بابا... ما که قید چت کردن رو زدیم. گفتیم: آره راست می‌گی...! اصلاً نمی‌ارزه که فقط به خاطر سرگرمی این همه بلاسرت بیاد، ولی...! الهام که سکوت منو دید گفت: ولی چی؟! گفتیم: ولی ما می‌تونیم با هم چت کنیم یا حتی با خانم رحمانی. این که دیگه ضرر نداره. الهام گفت فکر خوبیه، ولی همینم اگه زیاد بشه ممکنه به اعتیاد تبدیل بشه. حرفش رو تأیید کردم و شروع کردم به ذخیره نتایج جست‌وجو.

○ دوستان عزیز! شما هم می‌تونید مثل الهام و سارا چند تا راهکار خوب برای کنترل و جلوگیری از آسیب‌های احتمالی چت بنویسید؟

- ۱
- ۲
- ۳
- ۴

در ادامه راهکارهای شما منم چند تا راه حل می‌گم:

- کنترل و نظارت صحیح والدین

- افزایش آگاهی جوانان نسبت به واقعیت‌های اجتماعی

- بیان اتفاق‌ها و ماجراهای سوء استفاده از کاربران جوان

- فیلتر کردن چت روم‌های غیر اخلاقی
 - بیان آسیب‌های ازدواج اینترنتی
 - فهماندن ارزش و اهمیت عمر و وقت انسان به جوانان
- حالا می‌خواهم برای آخرین کلام، چند تا راه کار کلی و عملیاتی برای استفاده بهینه از اینترنت برات بگم:
- عمل درست فیلترینگ بصورت سالم و به دور از اشتباه در فیلتر کردن وب سایت‌های سالم
 - افزایش سطح آگاهی و میزان سازگاری جوانان با اینترنت و آموزش سواد رسانه‌ای، دیجیتالی و اینترنتی
 - برنامه‌ریزی دقیق برای گذراندن اوقات فراغت
 - بالا بردن سطح کیفیت محتوای وب سایت‌های فارسی زبان متناسب قشرهای مختلف جامعه
 - گسترش اینترنت در راستای خلاقیت زایی، گسترش ایده‌ها و تنوع افکار
 - سیاست گذاری در اینترنت با هدف گسترش مفاهیم فرهنگی، مذهبی و بومی جامعه
 - والدین باید با فعالیت‌های اینترنتی آشنایی کامل داشته باشند و هم چنین با قرار دادن رایانه در جایگاه مناسب، فعالیت‌های فرزندان خود را تحت کنترل داشته باشند.
 - والدین و اولیای مدرسه باید روابط جنسی، انواع آن و خطرهای موجود را برای نوجوانان تشریح کنند و آنان را از مسائل مختلف مربوط به سن خود، آگاه کنند.
 - از مسائل تأثیرگذار در خصوص استفاده درست از اینترنت توسط نوجوانان و جوانان، آموزش استفاده صحیح و آشنایی با سایت‌های مفید و مثال‌های کاربردی در محیط مدرسه و منزل است.
 - رابطه میان والدین و فرزندان باید به گونه‌ای باشد که فرزندان پس از مشاهده تصاویر و موضوعات ناشایست بتوانند آن‌ها را با والدین خود در میان بگذارند و برای رفع آن کمک بگیرند.
 - ترویج آموزه‌های دینی نقش مهمی در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی دارد. والدین می‌توانند درباره اهمیت فرهنگ ایرانی اسلامی، ضرورت پوشیدگی و عفاف در فرهنگ خودی و نکوهش فرهنگ‌هایی که بر برهنگی تأکید دارند، مطالب و تذکراتی را بیان کنند.
 - گفتگوی راحت و صریح میان نوجوانان و والدین
 - در اینترنت همه چیز، آن‌طور که به نظر می‌رسد نیست. پس با احتیاط بیشتری به سراغ آن بروید.
 - پست‌های الکترونیک مشکوک را به صندوق بسته هدایت کنید.
 - فیلتر موتور جست‌وجو را قبل از استفاده روشن کنید.

- بهتر است والدین و مربیان حتی الامکان برای اتصال به اینترنت در کنار نوجوان خود مقداری وقت صرف کنند.
- کامپیوتر را در جایی از خانه قرار دهید که به راحتی قابل مشاهده عمومی باشد.
- چت روم‌ها محل شکار کودکان و نوجوانان است. خیلی مراقب آن‌ها باشید.
- مسنجر فقط برای دوستان شناخته شده است.
- آدرس گیرنده‌های مسنجر را مرتب بررسی کنید.
- برای خود، پرونده مشخصات آن لاین درست نکنید تا بوسیله فهرست‌های مختلف شناسایی نشوید؛ چرا که این فهرست‌ها گاهی مورد سوء استفاده قرار می‌گیرد.
- برای استفاده از اینترنت برنامه زمانی مشخصی داشته باشید. صرف زمان زیاد آن هم در آخر شب، در طولانی مدت مسأله‌ساز است.

...و

منابع

۱. فاطمی، سید محمد امین، اینترنت، ابتکار دانش، ۱۳۸۸
۲. مفاخری، داود، اینترنت، سخنکده، ۱۳۸۹
۳. استون، جکلین، افسون اینترنت، ارمغان نشر امروز، ۱۳۸۱
۴. واقف، نیما، فرهنگ اینترنت، پیام آپادانا، ۱۳۸۷
۵. نوری، شکوفه، اینترنت برای نوجوانان، مهاجر، ۱۳۸۵
۶. کوثری، مسعود، اینترنت و آسیب‌های اجتماعی، سلمان، ۱۳۹۰
۷. فروزنده، حبیب، اینترنت برای دانش‌آموزان، نقش سیمرغ، ۱۳۸۹
۸. نیازی، محسن، اینترنت و جامعه، سخنوران، ۱۳۹۰